

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/309/16/88

NOWE RADY NARODOWE I ZMIANY W USTAWIE O ICH FUNKCJONOWANIU - OCZEKIWANIA WYBORCÓW

(Komunikat z badań)

Warszawa listopad 1988 r.

W jednym z ostatnich sondaży¹, przeprowadzonym trzy miesiące po wyborach, ponownie podjęliśmy temat radnych i rad narodowych. Tym razem interesowaliśmy się stopniem znajomości nowo wybranych radnych, przekonaniami co do skuteczności działania rad w nowym składzie oraz wiedzą i opiniami o znowelizowanej ustawie o radach narodowych.

Pamiętając o tym, że znajomość radnych w minionej kadencji była niewielka², próbowaliśmy wysondować, czy obecnie respondenci częściej wiedzą, kto został wybrany do nowej rady oraz czy znają jej członków? Sytuacja w tym zakresie nie odbiega specjalnie od tej sprzed czterech lat. Dwie trzecie badanych nie wie (35,2%) lub nie interesuje się tym (29,9%), kto został wybrany do gminnej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej, pozostali (34,7%) deklarują znajomość jej składu. Jeszcze bardziej znikoma jest znajomość radnych jako działaczy społecznych. Tylko 7,2% ankietowanych zna większość radnych; 8,8% - około połowy; 33,7% - niewielu, mniej-szość, a co drugi (49,8%) nie zna żadnego przedstawiciela nowej władzy lokalnej.

Lepszą niż przeciętna znajomość składu rad narodowych odnotowaliśmy w środowisku wiejskim oraz wśród działaczy PRON, a więc tam, gdzie tradycyjnie rady były najbardziej aktywne i efekty ich działalności były zauważane (tab. 3 aneksu).

Na pytanie: "Czy Pana(i) zdaniem nowo wybrana rada narodowa może przyczynić się do rozwiązania najważniejszych dla ludzi (mieszkańców Pana/i/ wsi, osiedla, gminy, miasta, dzielnicy) spraw?" respondenci odpowiadali³ (dane w procentach):

¹ Zrealizowanym pod hasłem "Co o tym myślisz (12)?" w dniach 15-23.09. 1988 r. na ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności (1493 osoby).

² W sondażu pod hasłem "Sprawy Polski i Polaków (2)" przeprowadzonym w dniach 2-14 marca '88 na ogólnopolskiej próbie udziałowej (1499 osób) na pytanie: "Ilu radnych z gminnej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej Pan(i) zna?" odpowiadano: żadnego - 56,6%; jednego - 13%; dwóch - 10,2%. Patrz opracowanie: Ocena kończącej się kadencji rad narodowych. CBOS, maj 1988 r.

³ Dla porównania podajemy rozkład odpowiedzi na to pytanie zadane na miesiąc przed poprzednimi wyborami do rad narodowych w badaniu "Co o tym myślisz (4)?", przeprowadzonym na próbie udziałowej dorosłej ludności kraju (1488 osób).

	wrzesień 88	maj 84
tak, myślę, że tak się stanie	6,2	13,1
mam nadzieję, że przynajmniej w części tak się stanie	30,6	42,7
nie sędzę, że będzie się chciała tym zajmować	11,9	5,2
nie, będzie to przekraczało jej możliwości	20,6	19,2
trudno powiedzieć	30,9	19,8

Nadzieja przeważa wprawdzie nad zwątpieniem, ale tych, którzy ją wyrażają, jest o 19% mniej niż przed czterema laty. Przybyło też (o 8%) krytycznie nastawionych do przyszłej pracy rad oraz tych, którzy nie wiążą z nią żadnych oczekiwań (o 10%). Co drugi liczący na rozwiązanie bolączek wyborców uzasadnia swój optymizm tym, że nowi radni są bardziej kompetentni, operatywni i chętni do działania, co piąty chciałby po prostu, aby się poprawiło, ma taką nadzieję, a co dziesiąty wiąże te nadzieje z obowiązywaniem nowej ustawy i większą samodzielnością rad; 1,8% wskazuje na to, że nowym radom w porównaniu z poprzednimi przyznano większe środki finansowe (17,8% podało inne uzasadnienie). Natomiast 38,3% sceptyków twierdzi, że od lat nic się nie zmienia, że wiele razy obiecywano i nic z tego nie wyszło; 23,2% uważa, że rady nie mają swobody działania, jest to władza bez uprawnień, że radni są bezradni; 16,7% zwraca uwagę na zbyt małe środki finansowe w stosunku do potrzeb, 16,7% nie wierzy w prawdziwych społeczników, twierdzi, że dbają oni o własne interesy.

Po zestawieniu grup skrajnych okazało się, że najczęściej o skuteczności działania rad w interesie wyborców są przekonani mieszkańcy wsi, członkowie ZSL i działacze PRON oraz osoby w wieku 48-60 lat (tab. 1 aneksu).

Osoby o nastawieniu optymistycznym - przewidujące poprawę sytuacji kraju (politycznej i gospodarczej), przekonane o istnieniu szans na powodzenie rozmów przy "okrągłym stole" oraz o dążeniu władzy do porozumienia z opozycją - częściej wyrażają opinię, że wybrana w czerwcu rada narodowa przyczyni się

do rozwiązania lokalnych problemów (tab. 2 aneksu). Można powiedzieć, że ponad 1/4 respondentów (27,8%) cechuje trwałe pozytywne nastawienie wobec przyszłości. Przynajmniej w czterech - z sześciu przedstawionych im do oceny - sferach korzystnie oceniają oni przyszłą sytuację kraju.

Próbowaliśmy także ustalić, czy respondenci słyszeli o zmianach wprowadzonych w ustawie o radach narodowych, czy wiedzą, na czym one polegają oraz jaki będzie ich wpływ na różne aspekty funkcjonowania rad. Tylko 11,2% odpowiadających na to pytanie słyszało o tych zmianach i wie, na czym one polegają, 38,8% zetknęło się z nimi, ale nie zna ich dokładnie, a do połowy (49,8%) dorosłych Polaków w ogóle nie dotarła taka informacja (tab. 4 aneksu).

W jaki sposób zmiany w ustawie o radach narodowych wpłyną na: zwiększenie możliwości finansowania podejmowanych przez nie przedsięwzięć, aktywność radnych i inspirowanie lokalnych inicjatyw gospodarczych, a także samodzielność i niezależność rad oraz egzekwowanie ich postanowień przez organy wykonawcze? Czy nowe zasady, według których będą działać rady, przyczynią się do rozwiązania kłopotów i bolączek wyborców? Opinie na ten temat osób znających zmiany w ustawie i tych, które jedynie słyszały o ich wprowadzeniu, wskazują na znaczny optymizm badanych (tab. 5 aneksu). Jeśli jednak kategorie "nie będą miały wpływu" i "trudno powiedzieć" potraktować jako wypadkową braku przekonania o tym, że zmiany nastąpią, i niezainteresowania nimi, to powstaje znaczna grupa osób (w każdym przypadku ponad połowa "poinformowanych") krytycznie postrzegających przyszłą działalność przedstawicielskiego organu władzy w swojej miejscowości.

Oczekiwania wyborców wobec nowych rad są wyraźnie mniejsze niż przed czterema laty, większość radnych nie jest znana w swoich środowiskach, a informacja o nowelizacji ustawy o radach narodowych nie dotarła do połowy dorosłych Polaków. Na ile te okoliczności będą miały wpływ na efekty działalności rad w tej kadencji, pozostaje na razie sprawą otwartą.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Grupy respondentów			
najczęściej		najrzadziej	
przeświadczone o skuteczności działania nowych rad narodowych w interesie mieszkańców			
W wieku 48-60 lat	43,8	W wieku 23-60 lat	29,3
Zamieszkujący na wsi	42,2	Zamieszkujący w miastach powyżej 500 tys. ludności	25,8
Z wykształceniem średnim zawodowym i pomaturalnym	41,2	Z wykształceniem niepełnym średnim i średnim ogólnym	33,6
Pracujący w zakładzie prywatnym	42,4	Nie pracujący	30,7
Należący do ZSL	60,0	Nie należący do żadnej partii	34,2
Działacze PRON-u	54,8	Nie działający w PRON-ie	36,6
Należący przed 13 grudnia 1982 r. do innych związków zawodowych niż "Solidarność"	48,5	Nie należący przed 13 grudnia 1982 r. do żadnych związków zawodowych	34,8

Tabela 2

w procentach

Prognoza sytuacji kraju i szanse normalizacji sytuacji społeczno-politycznej	Odpowiedzi na pytanie: "Czy nowo wybrana rada narodowa może przyczynić się do rozwiązania problemów mieszkańców?"				
	tak	tak, przy- najmniej w części.	nie będzie chciała	nie będzie miała moż- liwości	trudno powie- dzieć
<u>Sytuacja polityczna</u>					
Poprawi się	11,2	41,7	8,7	16,0	22,0
Pozostanie bez zmian	4,2	30,7	13,1	21,4	30,6
Pogorszy się	3,8	22,4	17,6	33,3	22,9
Trudno powiedzieć	5,1	24,0	7,6	16,5	46,7
<u>Sytuacja gospodarcza</u>					
Poprawi się	11,3	40,0	7,6	12,4	28,4
Pozostanie bez zmian	5,9	35,8	10,3	20,8	27,2
Pogorszy się	3,6	25,2	16,8	28,2	26,3
Trudno powiedzieć	6,0	24,2	7,9	15,9	46,0
<u>Szanse powodzenia rozmów przy "okrągłym stole"</u>					
Istnieją	8,3	40,3	10,9	19,4	21,2
Nie istnieją	3,3	17,7	19,7	35,7	23,6
Trudno powiedzieć	4,8	25,3	7,1	12,7	49,9
<u>Zmiany w wyniku rozmów przy "okrągłym stole"</u>					
Na lepsze	7,1	38,9	10,9	19,4	23,6
Nic to nie da i na gorsze	3,5	18,6	17,7	30,9	29,3
Trudno powiedzieć	6,6	21,5	6,3	12,7	52,5
<u>Stosunek władzy do opozycji</u>					
Dąży do porozumienia	8,7	41,9	8,3	16,3	24,7
Nie dąży do porozumienia	3,2	18,2	18,8	35,9	23,8
Trudno powiedzieć	4,3	22,8	11,0	15,5	46,3

Tabela 3

w procentach

Grupy respondentów poinformowane o składzie gminnej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej			
najlepiej		najgorzej	
W wieku 48-60 lat	42,9	W wieku 18-22 lat	21,9
Zamieszkujący na wsi	48,8	Zamieszkujący w miastach powyżej 500 tys. ludności	17,1
Z wykształceniem niepełnym wyższym i wyższym	39,2	Z wykształceniem niepełnym podstawowym i podstawowym	31,4
Pracujący w gospodarstwie rolnym	53,8	Nie pracujący	25,0
Należący do ZSL	87,5	Nie należący do żadnej partii	29,7
Działacze PRON-u	64,5	Nie działający w PRON-ie	34,1
Należący przed 13 grudnia 1982 r. do innych związków zawodowych niż "Solidarność"	53,7	Nie należący przed 13 grudnia 1982 r. do żadnych związków zawodowych	29,6

Tabela 4

w procentach

Grupy respondentów znających zmiany w ustawie o radach narodowych			
najlepiej		najgorzej	
W wieku 31-45 lat	17,3	W wieku 18-22 lat	3,2
Zamieszkujący w miastach od 21 do 100 tys. ludności	13,5	Zamieszkujący w miastach od 101 do 500 tys. ludności	6,4
Z wykształceniem niepełnym wyższym i wyższym	26,6	Z wykształceniem niepełnym podstawowym i podstawowym	5,4
Pracujący w zakładzie uspołecznionym	13,9	Nie pracujący	5,7
Należący do PZPR	38,0	Nie należący do żadnej partii	7,7
Działacze PRON-u	38,7	Nie działający w PRON-ie	10,7
Należący przed 13 grudnia 1982 r. do innych związków zawodowych niż "Solidarność"	25,1	Nie należący przed 13 grudnia 1982 r. do żadnych związków zawodowych	7,4

Tabela 5

w procentach

Aspekty działalności rad narodowych	Odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób zmiany w ustawie o radach narodowych wpłyną na różne aspekty jej działalności?			
	korzystnie	nie będą miały wpływu	niekorzystnie	trudno powiedzieć
Możliwość finansowania swoich przedsięwzięć	39,1	19,4	1,2	40,3
Aktywność radnych	44,8	19,9	0,6	34,7
Samodzielność i niezależność rad	43,8	21,1	0,4	34,7
Realizacja postanowień rady przez organy wykonawcze	32,9	22,5	0,9	43,7
Pobudzanie lokalnych inicjatyw gospodarczych	44,9	17,6	0,8	36,7
Rozwiązywanie kłopotów i bolączek wyborców	35,4	24,8	1,3	38,4